

אתגר האקלים וביטחון לאומי

שירה עפרון

פני הים עלולים להוביל את מצרים כבר ב־2030 למצב דומה למצבה הנוכחי של סוריה.

אלא שב־ישראל, הגם שהאתגר הגלום בשינויי האקלים אינו שנוי במחלוקת פוליטית, ואף ננקטו מספר צעדים חשובים מבחינת ההתחייבויות להפסקת שימוש בדלקים מזהמים והכנת המשק האזרחי לשינויי אקלים, הנושא אינו משתלב עדיין בתפיסת הביטחון הלאומי, ובהתאם אינו נשקל ומתקצב כראוי. נוסף על סכנת אי־היציבות במדינות האזור, שתציב אתגרים ביטחוניים לישראל, שינויי אקלים עלולים לפגוע בעצם יכולתה של המדינה להתמודד עימם, שכן הם ישפיעו על תכנון, תקציב, תשתיות צבאיות, פעילות מבצעית ואימונים, ועל בריאותם של אנשי ביטחון. יתר על כן, שינויים אקלימיים עלולים אף להגביר את הנטייה של ארצות הברית לסגת מהמזרח התיכון, בין היתר בשל מיקומם של בסיסי צבא אמריקאיים באזורים מוכי חום המקשה על התפקוד, ואשר עליית גובה פני הים מאיימת עליהם.

כדי להתמודד עם השפעות האקלים וחשיבותן לביטחון הלאומי של ישראל וליכולתה להגן על עצמה במרחב, סוגיית שינויי האקלים צריכה להיות חלק בלתי נפרד מהשיח הביטחוני־לאומי במדינה, ובכלל זאת בין מומחי אקלים למומחי ביטחון. על סדר היום אמורים להימצא שילוב השפעות אקלים בתרחישי סיכון, וכן התאמת תוכניות הפעולה ותקציב צה"ל וכוחות הביטחון לשינויי האקלים בטווח הקצר והבינוני.

מינויו של ג'ון קרי לתפקיד הנציג הנשיאותי המיוחד לנושא האקלים היה בין המינויים הראשונים של נשיא ארצות הברית הנבחר ג'ו ביידן. המשרה הייתה קיימת גם בממשל אובמה, אך מעמדה ישודרג כעת וקרי יכהן בה בדרג קבינט, ויישב במועצה לביטחון לאומי שבבית הלבן. מינוי זה מסמל את כוונת הממשל הנכנס להפוך על פיה את גישתו של ממשל טראמפ היוצא, לעלות מדרגה במאבק בשינויי האקלים ולמצב את ארצות הברית כמובילה עולמית במאבק זה.

מעבר להשלכותיהם הסביבתיות, הכלכליות והחברתיות של שינויי האקלים, יש להם משמעות גם לגבי יציבות פוליטית. אומנם שינויי אקלים כשלעצמם אולי אינם גורם יחיד המוביל לעימותים בין מדינות ולעימותים תת־מדינתיים, אך ברי כי הם מכפילי איום עקביים, המגבירים סיכון להחרפת אי־יציבות.

לגבי המזרח התיכון בכלל וישראל בפרט — רווחות הערכות כי השפעות האקלים הישירות והרלוונטיות ביותר לאזור הן עלייה עקבית בטמפרטורות, מחסור במים, עליית גובה פני הים והתגברות התדירות והעוצמה של אירועי מזג אוויר קיצוניים, הנמצאים בקורלציה עם הפצת מחלות מידבקות כגון מלריה, כולרה, אבולה וזיקה. כתוצאה מכך עלולים גלי פליטים לשטוף את אירופה ולהתדפק גם על גבולותיה של ישראל. בין היתר מוערך כי חום ויובש קיצוניים במצרים בשילוב עליית גובה